

A líra csak úgy van

Beküldte Szerk - 2011, március 31 - 13:06

A Nyitott Műhelyben Szepesi Attila és Zalán Tibor felidéztek Baka István és Sziveri János alakját, miközben saját pályájuk emlékezetes fordulatairól is meséltek [Bán Magda kérdéseire válaszolva.](#)

A líra csak úgy van

A megismerkedések és egykori közös helyszínek felemlítésével kezdődött a beszélgetés. Bán Magda afféle tanítómesterének tudhatja Szepesi Attilát, akivel a hajdani Új Tükörnél került barátságba. Egy szegedi útjuk alkalmával találkoztak a Kincskereső szerkesztőségében Baka Istvánnal. Ahogy Szepesi Attila felidézte: Csaplár Vilmos csak „a szegedi maffiának” nevezte tréfásan az Új Tükör szerzői körét, amely ma már egy elsüllyedt Atlantisz többek között Weöres Sándorral, Pilinszkyvel, Temesi Ferencsel, Csanádi Imrével. És ugyanígy gyakran megfordult a szerkesztőségben Zalán Tibor is, aki szintén szegedi egyetemistaként kezdte pályáját, akár Szepesi Attila.

Bán Magda a költői pályák kezdete után érdeklődve azt firtatta: ki, hogyan próbálta a saját hangját megtalálni a szigorúan „hivatalos” irodalomtól függetlenül. Szepesi Attila a diáklíra után a látomásos – Bán Magda hasonlata szerint Hyeronimus Bosch-szerű – közéleti költészetben talált egyéni utat. A költő egyébként, mint elmesélte, absztrakt festőként kezdte pályáját. Hogy miért a középkor áll a mai napig is a szívéhez legközelebb, azt gyerekkorával magyarázta: a beregszászi patriarchális világ sokkal közelebb állt a középkorhoz, mint a modernséghez. Önéletrajzában ezt meg is írta, felidézve benne édesanyja, Benda Mária, és nagybátyja, Benda Kálmán alakját.

Zalán Tibor a fontos barátságok felidézésével röppent vissza a múltba. Baka István – akit szegedi egyetemistaként ismert meg – mellett Sziveri János alakja is meghatározó volt az Új Symposion szerkesztőségéből. A Rádióba pedig Katona Imre József „szippantotta be”, aki Zalán számára a mai napig is élő személy, ő a rádiós szerkesztő. Feltétlen bizalma eredményezte, hogy Zalán sorozatban tudta írni a hangjátékokat. A Rádióban akkoriban nagy élet folyt, színészműhelyek beszélgettek a Pagodában – mesélte a költő-dramaturg –, Óze Lajos, Tomanek Nándor, Csákányi László... Ez vezette el a színház világához Zalánt, aki a

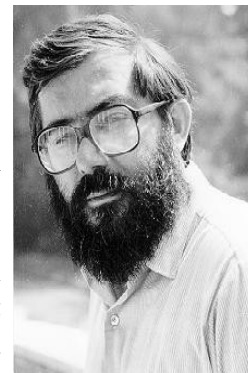
költészet mellett ma dramaturgként dolgozik. Meghatározó barátság volt számára Páskándié és Szöcs Gézáé is, akinek letartóztatásakor írta meg Zalán a Táviratok Szöcs Géza ismeretlen címére című verset, amelyet végül az Új Symposion közölt le. E folyóirat a politikai körülményekből adódóan harcosabb, bátrabb volt, mint a Mozgó Világ.

A Mozgó Világ közölte le először Zalán *A napon felejtett hintaló* című „vadavantgárd” versét, amely tagadott mindent, nem kis vitákat váltva ki ezzel. Az est meghívóján a Nyitott Műhely honlapján egyébként a Mozgó Világ megszűntetésekor készült fotó szerepelt, ennek körülményeit is felidézte Zalán és Szepesi Attila. Akkor kapták le őket, amikor demonstráltak a lap felszámolása ellen, ott állnak a képen többek között Csoóri és Esterházy társaságában. A Mozgóhoz mind Szepesinek, mind Zalánnak kötődik a mából nézve tréfás emléke: Zalán egyetemistaként Szegedről küldött nekik három verset, amiből egy nem az övé volt, s azt közölték le;

Szepesinek pedig elveszítették a strugai költőtalálkozóról gépelt közel húsz oldalas beszámolóját.

Felidézve Baka István alakját (a költő özvegye is ott ült a közönség soraiban az esten) mindketten visszahúzódo, szemérmes természetét tartották a legjellemzőbbnek. A költői maszkok, Yorické, Szytepan Pehotnijé lehetővé tették, hogy Baka közelebb kerüljön magához a versekben, és levesse szemérmességét. Még azelőtt találta ki e nagyszerű szerepjátékokat, hogy azok divattá lettek volna, hangsúlyozta ki Zalán Tibor. Mint Szepesi Attila fogalmazott: Baka kész költői fegyverzetben állt elő már fiatalon, nem volt szüksége hangpróbára. Mintha érezte volna, hogy kevés az ideje: a fordítás sohasem várhatott. Bán Magda emlékeztetett, hogy az akkori kortárs orosz irodalmat és legnagyobb költőit mi Baka István hangján halljuk. A Rádióknak is készített egy páratlan értékű sorozatot az orosz költőkből. Szepesi Attila elmesélte, ahogy együtt várta Bakával Szosznorát a Nyugati pályaudvaron, akinek első útja a Skála áruházba vezetett, hogy vehessen magának egy farmernadrágot...

Sziveri János szinte az ellenkezője volt e szemérmességnek: a szereplést, az excentricitást, a külsőségeket is imádó költő volt, akiben Petőfi forradalmiság lobogott. Lenyűgöző erővel tudott felolvasni, volt, hogy felpattant az Írószövetség klubjának egy asztalára, és onnan üvöltött. Egyszer négy szemközt megvallotta – mesélte Zalán – hogy nem szerette az avantgárdot. Pedig egy avantgárd találkozón ismerkedtek meg. A lángoló természetű költő emlékét őrzi ma a Sziveri-díj: Bán Magda meg is szólította a közönség soraiban ülő Reményi József Tamást: mikor várható a Sziveri-díj átadása, és ki fogja megkapni? Mint Reményi elmondta, április 18-án Kollár Árpád kapja a kitüntetést, amelyet a Sziveri Társaság – Szörényi László, Szöcs Géza, Mányoki Endre, Zalán Tibor – olyanoknak ítél oda, akik még fiatalok, de nem „kényeztették el” őket díjakkal.

A közelmúltról beszámolván Szepesi Attila elmesélte, hogy most épp egy meseregényt fejez be, melynek illusztrációit Tettamanti Béla készíti, illetve nemrég jelent meg *Istenpor* című verseskötete, sajnos, a Tiszatáj Kiadó utolsó kiadványaként. Olasz Sándor halálával a kiadó nem működik tovább, még a folyóirat sorsa is bizonytalan. Zalán Tibor nemrég egy regényfolyamnak állt neki; tavaly megjelent *Göncölszekér* című lírai prózakötetért idén Mészöly Miklós-díjat kapott. Bán Magdának a költészet helyzetét firtató kérdésére mindketten egyetértettek abban, hogy „a líra csak úgy van”. Bár a költészet régi trükkje az önsíratás, az öntemetés – fogalmazott Szepesi Attila –, nézzük csak

meg Horatiust, Baudelaire-t, mégis: a líra túlél mindent.

Laik Eszter

Fotók a helyszínről: Szőcs Tekla

Hozzászólások

Ezen a hangulatos

Ribiszke (nem ellenőrzött) 2011, április 5 - 10:40

Ezen a hangulatos visszaemlékezésen, ami felért egy élő irodalomtörténettel, a közönség soraiban láttam még az említetteken kívül Szondi Györgyöt, Prágai Tamást, Balázs Attilát, Szőke Katalint is. Szép volt a befejező felolvasás, Szepesi Attila a természetet átérző költeménye (bár a panteista jelző ellen tiltakozott) és Zalán Tibor döbbenetesen gyönyörű Terasz című verse. Örültem, hogy ott lehettem és köszönet a részletes beszámolóért! Megért volna egy tv-felvételt is!

- See more at: <http://www.irodalmijelen.hu/05242013-1435/lira-csak-ugy-van#comments>